

Za tři týdny se rozhodne o zápisu Rautisu

29. 10. 2018 00:00

Odborná i laická veřejnost netrpělivě čeká na zasedání Mezivládního výboru pro zachování nehmotného kulturního dědictví, které by mělo 21. listopadu rozhodnout, zda bude na Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva zapsána Výroba vánočních ozdob ze skleněných foukaných perliček Rautis v Poniklé.

Dne 18. února 2009 uložila Česká republika přístupové dokumenty k Úmluvě o zachování nemateriálního kulturního dědictví v sídle UNESCO. Stala se tak v pořadí 109. zemí, která k této Úmluvě přistoupila. Podmínkou pro zápis do tohoto mezinárodního reprezentativního seznamu je předchozí zápis do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR. Česká republika má zatím v seznamu pět zápisů – Slovácký verbuňk, Masopustní obchůzky a masky na Hlinecku, Sokolnictví, Jízdy králů na jihovýchodě České republiky a Česko – slovenské Loutkářství, zapsané v roce 2017. A právě v roce 2017 podalo Ministerstvo kultury ČR další žádost o zapsání, kterou zpracovalo Muzeum Českého ráje v Turnově ve spolupráci s MKČR a Národním ústavem lidové kultury ve Strážnici.

„Na zpracování nominace u nás v Turnově jsme společně pracovali téměř 2 roky. Vycházeli jsme z nominace na národní seznam, nicméně formulace a předepraný formát nominace na seznam UNESCO jsou jiné,“ uvedla Vladimíra Jakouběová, ředitelka Muzea Českého ráje v Turnově. Je třeba vyhodnotit, popsat a zdůraznit, v čem je tento kulturní statek výjimečný a jedinečný v souvislostech celosvětových. Bylo to náročné, ale zároveň strašně zajímavé. Pro muzeum to byla výzva – již podruhé se Turnovské muzeum podílelo na zpracování dokumentů pro nominaci UNESCO. „Ta první byla schválena – Geopark Český ráj a ta druhá – uvidíme. Rozhodně jsme přesvědčeni spolu s předkladateli, že Lidová výroba vánočních ozdob ze skleněných perliček by si toto ocenění zasloužila,“ míní Jakouběová.

„Naše pověřené regionální pracoviště pro tradiční lidovou kulturu Libereckého kraje, kterým je Muzeum Českého ráje v Turnově, odvedlo na zpracování podkladů pro nominaci velký kus skvělé práce. Už sama délka přípravy vypovídá o její náročnosti. Firma Rautis a její majitelé, manželé

Kulhavých, navázali na tradici výroby perličkových ozdob a posouvají ji dál. Navíc, jsou to hybatelé místního kulturního dění a převzali tak na sebe spoluzodpovědnost nejen za svou firmu a lidi, kteří v ní pracují, ale také za kvalitu života v Poniklé, Toho si velmi vážím, držím palce a netrpělivě budu vyhlížet výsledek nominační cesty,“ říká Květa Vinklátová, radní pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch Libereckého kraje.

Tradice lidové výroby vánočních ozdob ze skleněných perliček, na kterou se specializuje firma Rautis v Poniklé, která je od roku 2015 zapsána na Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Libereckého kraje a na Národním seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR zřízeném Ministerstvem kultury je jedinečná. Vánoční ozdoby z foukaných dutých perliček jsou jednoduché, ale zcela výjimečné. Tradice jejich výroby je spojena s módou zdobení vánočního stroměčku v Evropě na konci 19. století. Tehdy si skláři v oblasti Jizerských hor a v Podkrkonoší, kteří podomácku vyráběli foukané perly pro bižuterní průmysl, začali sami pro sebe z drátků a zbytků foukaných perel vyrábět ozdoby, kterými si přizdobovali vánoční stroměček. Obliba miniaturních perličkových kočárků, lokomotiv, hvězdiček či pavoučků rostla, a proto se velmi brzy ozdoby začaly vyrábět ve velkém. Ve 30. letech 20. století je firmy, zabývající se jejich produkcí, vyvážely do celého světa.

Je tomu tak i dnes díky firmě Rautis manželů Kulhavých v Poniklé, které se na počátku 21. století podařilo zachránit provoz manufaktury, která jako jediná na světě vyrábí tradičními technologickými postupy ozdoby, které jsou identické s těmi, které skláři podomácku vyráběli před více jak sto lety. K původním vzorům, jejichž tvůrci vždy reagovali na prostředí, ve kterém žili a na předměty, které viděli kolem sebe, přibýly i některé nové. Vedle klasických vánočních motivů hvězd a zvonečků najdeme ve vzorníku Rautisu, který obsahuje téměř 20 tisíc typů vánočních ozdob i motivy andělů, autíček, letadel, panenek a mnoho dalších. Původní postup jejich výroby však zůstává zachován. V dílnách ponikelské manufaktury se stejně jako před více než sto lety vyrábí polotovary a vytváří vzory ozdob, které pak v chalupách v okolí z drátků a foukaných perel domácí dělníci montují. Hotové pak putují ke svým zákazníkům nejen u nás, ale i v zahraničí.

„V souvislosti s nominací bych chtěla upozornit na novou publikaci, kterou připravila spolumajitelka firmy Rautis Barbora Kulhavá Perličkové ozdoby z Poniklé, která není pouze zhodnocením historického vývoje tohoto kulturního statku, ale především zprostředkováním živé zkušenosti konkrétních lidí z jednoho místa, kde je dodnes toto řemeslo živým kulturním jevem,“ doplnila ředitelka Muzea Českého ráje v Turnově. Autorka knihy přináší nejen autentické výpovědi pamětníků, ale i návody na výrobu ozdob. Je to ojedinělá práce, která do značné míry přispívá k zachování tohoto zcela výjimečného kulturního statku.

Pověřené regionální pracoviště pro tradiční lidovou kulturu Libereckého kraje pracuje v Muzeu Českého ráje od roku 2004.

Zdroj: Muzeum Českého ráje